

Показана роль и соотношение влияния государства, семьи и школ разного типа в обеспечении всестороннего развития граждан Древней Греции и Древнего Рима. Проанализирован опыт использования различных средств воздействия на общественное мнение свободнорожденного населения (театр, всенародные игры, разнообразные зрелища).

Ключевые слова: гражданское воспитание, государственное воспитание, античная философия.

Mal'tseva O. The Theory and Practice of Civic Education in the Era of Antiquity

In the article, based on the analysis of scientific publications on the history of pedagogy, social pedagogy and philosophy, the main theoretical ideas and the system of ancient civil education introduced into practice are considered. It was established that the problem of purposeful education of citizens and the solution of the contradiction between the interests of the individual and the state first began to interest the ancient thinkers themselves. Thanks to the efforts of Socrates, Plato, Aristotle, Cicero and other ancient philosophers, the idea of civic education finally formed and became traditional for all humanities and social sciences.

It was in the era of Antiquity that for the first time formulated the idea of an ideal citizen - a patriot, law-abiding, with a sense of duty, socially active - for the upbringing of which was applied a whole arsenal of various means of influence.

The role and correlation of the influence of the state, families and schools of different types in the provision of the comprehensive development of the citizens of Ancient Greece and Ancient Rome are shown. The experience of using different means of influence on the public opinion of a freeborn population (theater, national games, various sights) has been analyzed.

Key words: civic education, state education, ancient philosophy.

Стаття надійшла до редакції 19.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Ваховський Л. Ц.

УДК 378.4.091.59(477-25)“1834/1842”

В. М. Мокляк

**ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ АВТОНОМІЇ
КИЇВСЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ СВ. ВОЛОДИМИРА УПРОДОВЖ
ДІЇ ПЕРШИХ СТАТУТІВ**

Бурхливе реформування вітчизняної системи вищої освіти неможливе без звернення до історичного досвіду. Одним із перших університетів на території України у ХІХ – на початку ХХ ст. був

Київський університет Св. Володимира (зараз – Київський національний університет імені Т. Г. Шевченка). Вищий навчальний заклад зараз є лідером серед українських вишів у міжнародних рейтингах. Однією з важливих передумов цього є високий рівень автономії вищого навчального закладу. Актуальним є дослідження розвитку автономії університету упродовж дії перших двох статутів (1833 р. та 1835 р.).

Київський університет Св. Володимира досліджували багато вчених: В. Андрейцев, М. Василенко, М. Владимирський-Буданов, Н. Дем'яненко, К. Довгань, І. Журжа, Е. Писарева, В. Шульгін та ін. Дотично науковці розглядають автономію університету. Автономія вищого навчального закладу та її розвиток упродовж дії перших двох статутів потребують детального аналізу. Саме тому метою статті є дослідження особливостей розвитку автономії Київського університету Св. Володимира (1834–1842 рр.).

Думка про виникнення університету в Києві виникла у 1805 р., одночасно із заснуванням університетів у Казані та Харкові. Проте Т. Чацький, який заснував волинський ліцей у Кременці, був прихильником польської освіти на південному заході Російської імперії. Лише після польського повстання 1830–1831 рр., коли було закрито всі польські навчальні заклади, міністр народної освіти С. Уваров підняв питання про створення Київського університету як вищого навчального закладу, який би сприяв поширенню вітчизняної освіти [1].

8 листопада 1833 р. було проголошено волю імператора про відкриття університету в Києві. Проект статуту Київського університету Св. Володимира затвердив імператор 25 грудня 1833 р. терміном на 4 роки [2; 3]. Вищий навчальний заклад було засновано на базі Волинського ліцею, який перевели з Кременця до Києва. 15 липня 1834 р. було відкрито Київський університет Святого Володимира, лекції розпочалися 28 серпня цього ж року [4, с. 65].

Першим ректором був М. Максимович. Він був людиною обдарованою, обізнаною з багатьох наук. М. Максимович був переконаний, що будь-хто з професорів міг бути на посаді професора (настільки його права і обов'язки були строго визначені і регламентовані). Сам Михайло Олександрович планував присвятити свою долю науці [4, с. 98].

Університет знаходився під особливим «патронатом» імператора та підпорядковувався міністру народної освіти й попечителю. Внутрішнє управління здійснювала рада університету (на чолі з ректором). Рішення на засіданнях ради приймали ординарні та екстраординарні професори, які входили до її складу. Повноваженнями ради були: вибори ректора, деканів, професорів, ад'юнктів, кореспондентів та почесних членів. Також рішення ради розповсюджувалися на призначення і звільнення вчителів та інших чиновників університету та училищ Київського навчального округу. Усі рішення мали рекомендаційний характер, тому що затверджувалися попечителем. Стосовно навчально-виховного

процесу, то компетенція ради поширювалася на покращення викладання наук, розподіл навчального навантаження, розгляд клопотань факультетів (особливу увагу приділяли екзаменаційним протоколам на здобуття наукових ступенів); контроль над університетськими колекціями та обговорення авторських доповідей. В університеті функціонували два факультети: філософський та юридичний.

Проектом статуту було повністю визначено вимоги щодо атестації наукових кадрів. Іспити на ступінь кандидата наук могли скласти студенти, які закінчили 4-річний курс навчання в університеті. Через 1 рік можна було отримати науковий ступінь магістра, а ще через 1 рік (після публічного захисту дисертації) – доктора наук. Наукова діяльність регулювалася положенням про випробування та вчені ступені [5].

Посаду інспектора було визначено, щоб спостерігати за студентами (обирався з-поміж військових чи державних чиновників і затверджувався міністром). Інспектор мав велику владу: студент отримував державне утримання та медалі лише за умови, що інспектор давав про поведінку позитивний відгук. Існувала також університетська поліція, яка здійснювала загальний нагляд за студентами [6; 7].

Перше засідання правління університету відбулося 8 березня 1834 р., ради – 16 березня 1834 р. Правління на чолі з ректором займалося господарськими справами [8]. На початку складністю було знайти приміщення, в яких розмістити університет. Організація діяльності університету залежала від коштів, які він міг заробити – тобто від правильної політики правління університету (прибутки були від господарської діяльності, аренди тощо). Запорукою успішної фінансової діяльності був контроль над виконанням орендаторами зобов'язань перед університетом та реалізація інших договорів. З даних, наведених у літературі [4, с. 94], бачимо: щорічно прибуток університету був різним, але прослідковується тенденція його зростання (1834 р. – 43000 крб. сріблом, 1835 р. – 81175 крб. сріблом, 1836 р. – 71919 крб. сріблом, 1837 р. – 55100 крб. сріблом, 1838 р. – 77121 крб. сріблом, 1839 р. – 75863 крб. сріблом). У цьому вбачаємо фінансовий складник автономії вищого навчального закладу.

Керівництво навчальною роботою училищ здійснював училищний комітет як відділ ради університету [2]. Незабаром університет було усунуто від управління гімназіями та училищами в своїх округах [9].

З-поміж перших 62 студентів, які вступили до університету, було 28 православних і 30 католиків. [4, с. 141]. Варто розкрити специфіку... інституту інспектора студентів. Спочатку він був один, пізніше з'являлися помічники і нарешті їх стало аж 5 (у 1838 р.). Це призвело до заворушень серед студентів у 1839 р. (так званої «катастрофи») [4, с. 155]. Крім помічників інспектора існували педелі, які виконували схожі функції. Рада університету 9 листопада 1835 р. розробила інструкцію по нагляду за студентами (моральний, релігійний, поліцейський і господарський складники). З ректора зняли обов'язок

спостерігати за поведінкою студентів, він міг лише повідомити свої зауваження інспектору чи попечителю. В основі морального нагляду була релігія.

16 червня 1835 р. рада університету Св. Володимира затвердила проект управління гімназіями та училищами Київського навчального округу [4, с. 69]. Також були затверджені правила та інструкції приватних навчальних закладів. Положення статуту 1833 р. на відміну від статуту 1804 р., зменшували права ради університету: рішенням ради не можна було звільнити викладачів, судити їх і самого ректора у якості найвищої інстанції. Основною помилкою статуту 1833 р. вважають штати (у розумінні оплата праці викладачів). Фінансування ординарних і екстраординарних професорів, ад'юнктів призвело до «жалоб, уныния и сторонних занятий» [4, с. 74].

В. Шульгін, дослідник історії університету, вказує на помилку Є. фон Брадке (попечителя Київського навчального округу) – «деятельное вмешательство в дела университета» [4, с. 81]. Проте тут же він оправдовує попечителя: небезпечно було залишати університет на стару лицейну раду. Попечитель був гарною людиною, студенти його любили. На думку Є. фон Брадке, саме освіта повинна стати «примиряющею силою» для студентів різних національностей, які навчалися у Київському університеті Св. Володимира.

Упродовж першого року рада університету повинна була збиратися не менше 3 разів на тиждень (розглядала наукові статті, затверджувала методики викладання та правила про видачу свідоцтв на право приватного навчання і вчительське звання в гімназіях та училищах). Рада вирішувала й інші питання, які, на перший погляд, не належали до її компетенції (переклад студентами листів з польської на російську мову, надпис на золотих воротах тощо). Перших викладачів призначало міністерство.

Сучасні дослідники [10] приходять до висновку, що у 1833–1837 рр. спостерігається «відхід від демократичних засад управління навчально-виховним процесом» (основні рішення з кадрових та адміністративно-господарських питань приймав попечитель, велику владу мав інспектор). Погоджуємося з наведеною думкою, адже статут 1835 р., який було прийнято в цей час як загальний статут університетів, був саме реакційним, права та повноваження університетів було обмежено, наслідком чого стало звуження автономії та зменшення рівня академічних свобод. Позитивний вплив на освітню діяльність мали статутні норми [10].

Розвиток автономії упродовж вказаного періоду (1833–1837 рр.) дослідники вбачають у становленні освітньої політики університету, формуванні ієрархії управлінської структури, керівній ролі університету в процесі просвітницької діяльності в регіоні [10].

У 1837 р., через 3 роки після відкриття університету, С. Уваров, після перевірки закладів навчального округу, стверджував про успіхи народної освіти.

У 1838 р. на Київський університет Св. Володимира було поширено дію загального статуту імператорських російських університетів 1835 р. Кожен навчальний заклад складався з трьох факультетів (філософського, юридичного, медичного), ради та Правління. Рада, як і за попереднім статутом, складалася з ординарних та екстраординарних професорів під керівництвом ректора. Правління університету утворюють декан та синдик. Підпорядковувався університет, які раніше, міністру народної освіти та попечителю навчального округу. За новим статутом, ординарні та екстраординарні професори на чолі з деканом утворюють факультетські збори. На них вирішувалися всі питання, які стосувалися навчання на факультетах: розподіл навчального навантаження між викладачами, розгляд методик викладання, атестація наукових кадрів, відбір кандидатів на заміщення вчительських місць у закладах навчального округу. Але рада університету прийняла рішення про звільнення факультетів від обов'язків випробовувати кандидатів на вчительські місця. У цьому вбачаємо прояв автономії університету, адже вищий навчальний заклад самостійно прийняв рішення, яке стосувалося вчителів для навчальних закладів округу.

Рада університету мала право: обирати ректора, кореспондентів та почесних членів, ад'юнктів та професорів, вирішувати кадрові питання, на розгляд шляхів удосконалення викладання наук, на атестацію наукових кадрів, на контроль за виконанням професорами посадових обов'язків, розв'язання різних училищних питань. Рада була зобов'язана наприкінці кожного місяця подавати попечителю витяг з протоколів засідань, а в кінці року – детальний звіт – на розгляд міністру. Правління займалося господарськими та поліцейськими справами [11]. Проте, за рішенням ради, звітування попечителю відбувалося один раз на 2 місяці.

Ректора обирали на засіданні ради терміном на 4 роки, його кандидатуру затверджував імператор. Проректор обирався радою і затверджувався міністром. Деканів обирали на факультетських зборах з-поміж ординарних професорів; їх затверджував міністр. Професорів, ад'юнктів та почесних членів університету призначав міністр народної освіти [13–20]. За статутом при університеті утворювалися педагогічний та медичний інститути. Педагогічний мав готувати не менше 20 казеннокоштных студентів. У 1838 р. було прийнято 21 чоловік [21].

Проте в цей час серед студентів формувалася осередок (який очолив студент-поляк Гордон), у членів якого (4 спільників Гордона) знайшли рукописи прокламацій, спрямованих проти влади. Попечитель переконував імператора, що це лише поодинокий випадок, який не порушує загального порядку в університеті [4, с. 167]. «Смута Конарського», як назвав заворушення М. Володимирський-Буданов, не мала для університету таких наслідків, як це трактувалося у правлячих колах. Внаслідок цього 9 січня 1839 р. було видано Указ про припинення лекцій в університеті Св. Володимира на 1 рік [22]. 26 січня 1839 р. С. Уварову надійшов рескрипт про відновлення прийому студентів і

читання лекцій в університеті з 1 січня 1840 р. [23]. 15 липня 1839 р. був днем нового відкриття університету (залишилися працювати лише половина викладачів, і майже не залишилося студентів) [4, с. 210].

3 червня 1839 р. було обрано на 4 роки другого ректора університету – К. Неволіна. Проректора в університеті обирала рада. 28 жовтня 1841 р. прийнято рішення про обрання ректора, проректора і деканів на 4 роки [24]. Викладання на факультетах вимагало посиленої уваги з боку ректора та ради університету. Під час написання нового статуту рада затвердила кафедру історії літератури слов'янських діалектів і просила попечителя вирішити це питання і призначити очолювати цю кафедру ординарного професора.

У першому півріччі лекції починалися з 21 серпня, у другому – з 13 січня [4, с. 242]. Професори викладали щодня від 6 до 12 годин. У 1841 р. М. Максимович з Іннокентієм планували створити Київське товариство історії і древностей слов'яноноруських, було написано статут. Але з невідомих причин товариство так і не було утворено [4, с. 247]. Факультети схвалювали друк магістерських і докторських дисертацій, які видавалися за рахунок авторів. Таких робіт було небагато, адже складними були іспити на отримання наукових ступенів. 29 вересня 1841 р. радою університету було підготовлено проект правил здобуття наукового ступеня. З 1834 р. по 1842 р. ступінь магістра здобули 4 особи, доктора – 3 (відбувалося багато засідань і упродовж них здобувач складав велику кількість іспитів). Упродовж 3 навчальних років (1834–1835, 1836–1837, 1838–1839) ніхто не отримав наукові ступені.

У 1841 р. закінчувався термін дії правил вступу до університету. На запит міністра народної освіти С. Уварова рада університету підготувала нові правила (право переходу з інших університетів, дискусійне питання про вступ без екзаменів). 19 березня 1842 р. міністр народної освіти запропонував університету користуватися старими правилами [4, с. 259–260].

Плату за навчання визначав імператор по кожному університету окремо. Від плати за навчання звільнялися сини викладачів і чиновників університету, а також синів бувших професорів.

Вступ до університету після кризи 1839 р. ускладнився: студенти надавали атестат про закінчення гімназії і складали вступні іспити. Нагляд за студентами посилювався (відбувався в університеті, в церкві, на квартирах). Результатом нагляду були так звані кондуїтні списки студентів, де за допомогою оцінок дуже добре, добре і посередньо характеризується: поведінка студента у побуті і на лекціях, яким він є у господарстві, під час виконання обов'язків, відвідування лекцій та церкви, і чи не показує «строптивного характеру» [4, с. 283]. За порушення були передбачені покарання (за те, що студенти не відвідали лекцію, церкву, з запізненням прибули з відпустки, за те, що не повідомив, де проживає на квартирі тощо). Найвищим покаранням було виключення з університету (це рішення приймав міністр) [4, с. 284].

Таким чином, за нормами статуту 1833 р. рада університету мала право: вибирати ректора, деканів, професорів, ад'юнктів, кореспондентів та почесних членів; призначати і звільняти вчителів та інших чиновників університету та училищ Київського навчального округу. Усі рішення затверджував попечитель або міністр народної освіти. Самостійні рішення рада приймала щодо покращення викладання наук, розподілу навчального навантаження, клопотань факультетів, атестації кадрів (порядок якої був чітко регламентований положеннями). Високий рівень мав фінансовий складник автономії: правління університету мало право заробити кошти, але це потребувало постійної уваги і контролю з боку керівника та членів правління. Попечитель, на думку дослідників, дуже сильно втручався у справи університету, що знайшло відображення у майбутньому в великій кількості публікацій про «університетське питання». Факультетські збори схвалювали друк магістерських та докторських дисертацій, що було проявом академічних свобод як сутнісної характеристики автономії. Подальшого дослідження потребує розвиток автономії університету упродовж дії наступних статутів.

Список використаної літератури

1. Киевский университет Св. Владимира // Энциклопедический словарь Брокгауза и Ефрона. – Санкт-Петербург : Типография акц. общ. Брокгауз-Ефрон, 1903. – Т. 15. – С. 261–262. **2. Высочайше** утверждённый Устав Университета Святого Владимира (25 декабря 1833 г.) // Полное собрание законов Российской империи. – Ч. II. – СПб., 1833. – Т. 08–1. – С. 790–798. **3. О составлении** устава Лицея, переводящегося из Кременца в Киев и об учреждении вместо онаго университета Св. Владимира. – 8 ноября 1833 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 1, спр. 592, арк. 1–293. **4. Владимирский-Буданов М. Ф.** История Императорского университета Св. Владимира / М. Ф. Владимирский-Буданов. – К. : Типография Императорского университета Св. Владимира, 1884. – Т. 1. Университет Св. Владимира в царствование Императора Николая Павловича. – 674 с. **5. Положение** о производстве в учёные степени (28 апреля 1837 г.) // Полное собрание законов Российской империи. – Ч. II. – СПб., 1838. – Т. 12. – С. 285–287. **6. Ежемесячное** донесение инспектора студентов университета о поведении студентов. – 1840 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 6, спр. 31, 27 арк. **7. Ежемесячное** донесение инспектора студентов университета о поведении студентов. – 1841–1842 гг. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 7, спр. 66, 37 арк. **8. Ведомость** о решённых и нерешённых делах и о числе бумаг, как входящих (исходящих и не исполненных), так и исходящих по Правлению Императорского университета Св. Владимира. – 1836 г. – Держархів м. Києва. – Ф. 16, оп. 373, спр. 1, арк. 13–38. **9. Положение** об учебных округах Министерства народного просвещения // Журнал Министерства народного просвещения. – 1835. – Ч. 7. – С. XI–XII. **10. Черняк С. Г.** Організаційно-педагогічні засади діяльності Київського

імператорського університету св. Володимира (1833–1863 рр.): автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.01 / С. Г. Черняк; Київський національний університет імені Т. Шевченка. – К., 2008. – 20 с. **11. Университетский Устав** (26 июля 1835 г.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://letopis.msu.ru/documents/2123> (дата звернення: 08.03.2016). – Назва з екрана. **12. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 17 ноября 1838 года № 12487 о назначении А. Тихомандрицкого и Н. Иванишева адъюнктами университета Св. Владимира. – 17 ноября 1838 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 4, спр. 310, арк. 12–12 зв. **13. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 2 февраля 1839 года № 1341 об утверждении ординарного профессора С. О. Богородского проректором, И. М. Даниловича деканом юридического факультета университета Св. Владимира. – 2 февраля 1839 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 5, спр. 41, арк. 5. **14. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 22 июня 1839 года № 6808 об утверждении ординарного профессора университета Св. Владимира С. Н. Орнатского деканом юридического факультета. – 22 июня 1839 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 5, спр. 203, арк. 6. **15. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 25 июля 1839 года № 8115 об утверждении Императором К. Неволіна в звании ректора университета Св. Владимира. – 25 июля 1839 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 5, спр. 201, арк. 12–12 зв. **16. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 28 марта 1840 года № 3203 об утверждении М. Сычугова инспектором студентов университета Св. Владимира. – 28 марта 1840 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 5, спр. 195, арк. 26. **17. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 29 ноября 1841 года № 12002 об утверждении К. Неволіна в звании ректора университета св. Владимира. – 29 ноября 1841 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 7, спр. 241, арк. 17–17 зв. **18. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 18 марта 1843 года № 2967 об утверждении ординарного профессора Караваева в должности декана медицинского факультета университета Св. Владимира по положению на 4 года. – 18 марта 1843 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 9, спр. 84, арк. 5. **19. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 06 мая 1843 года № 4366 об утверждении ординарного профессора Фёдорова в звании ректора университета Св. Владимира. – 06 мая 1843 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 9, спр. 104, арк. 5. **20. Письмо** министра народного просвещения господину попечителю Киевского учебного округа от 24 января 1847 года № 784 об утверждении М. В. Остроградского почётным членом университета Св. Владимира. – 24 января 1847 г. – ЦДІАК України. – Ф. 707, оп. 12,

спр. 421, арк. 3. **21. Годовой** отчёт университета Св. Владимира за 1838 год. – 1838 г. – Держархів м. Києва. – Ф. 16, оп. 465, спр. 46, арк. 1–174. **22. О приостановлении** на один год приёма студентов в Университет Св. Владимира (9 января 1839 г.) // Полное собрание законов Российской империи. – Ч. II. – СПб., 1839. – Т. 14–1. – С. 10. **23. О возобновлении** приёма студентов и чтения лекций в Университете Св. Владимира (26 апреля 1839 г.) // Полное собрание законов Российской империи. – Ч. II. – СПб., 1839. – Т. 14–1. – С. 385. **24. О избирании** ректоров, проректоров и деканов в университетах Дерптском и Св. Владимира впредь на четырёхлетний срок (28 октября 1841 г.) // Полное собрание законов Российской империи. – Ч. II. – СПб., 1841. – Т. 16–1. – С. 881.

Мокляк В. М. Особливості розвитку автономії Київського університету Св. Володимира упродовж дії перших статутів

У статті висвітлено, що рада університету мала право: вибирати ректора, деканів, професорів, ад'юнктів, кореспондентів та почесних членів; призначати і звільняти вчителів та інших чиновників університету та училищ Київського навчального округу (за умови затвердження рішень попечителем навчального округу або міністром народної освіти). Доведено, що самостійні рішення рада приймала щодо покращення викладання наук, розподілу навчального навантаження, клопотань факультетів, атестації кадрів (порядок якої був чітко регламентований відповідними положеннями). Обґрунтовано, що високий рівень мав фінансовий складник автономії. Проаналізовано, що попечитель дуже сильно втручався у справи університету. Показано практичну реалізацію академічних свобод як сутнісної характеристики автономії у вигляді схвалення факультетськими зборами друку магістерських та докторських дисертацій.

Ключові слова: автономія, академічні свободи, університет, рада, правління.

Мокляк В. Н. Особенности развития автономии Киевского университета Св. Владимира в период действия первых уставов

В статье освещено, что совет университета имел право: выбирать ректора, деканов, профессоров, адъюнктов, корреспондентов и почетных членов; назначать и освобождать учителей и других чиновников университета и училищ Киевского учебного округа (при условии утверждения решений попечителем учебного округа или министром народного образования). Доказано, что самостоятельные решения совет принимал относительно улучшения преподавания наук, распределения учебной нагрузки, ходатайств факультетов, аттестации кадров (порядок которого был четко регламентирован соответствующими положениями). Обосновано, что высокий уровень имела финансовая составляющая автономии. Проанализировано, что попечитель очень сильно вмешивался

в дела университета. Показано практическую реализацию академических свобод как сущностной характеристики автономии в виде одобрения факультетскими собраниями печати магистерских и докторских диссертаций.

Ключевые слова: автономия, академические свободы, университет, совет, правление.

Mokliak V. The Development Features of the Autonomy of Kyiv St. Volodymyr University During the First Statutes Effect

The article highlights that the university council had the right: to choose rector, deans, professors, adjuncts, correspondents and honorary members; appoint and dismiss teachers and other officials of the university and schools of the Kiev educational district (subject to the approval of the decisions of the trustee of the educational district or the Minister of Public Education). It is proved that the independent decision was taken by the council in order to improve the teaching of sciences, the distribution of educational load, faculty petitions, staff attestation (the procedure of which was clearly regulated by the relevant provisions). It is substantiated that the high level had a financial component of autonomy: the university's management was entitled to earn money, but it required continuous attention and control from the head and members of the board. It is analyzed that the trustee intervened in the university very much, which was reflected in a large number of publications on the "university question" in the future. The practical realization of academic freedoms as an essential characteristic of autonomy in the form of approval by faculty collections of printing of master's and doctoral dissertations is shown.

Key words: autonomy, academic freedoms, university, council, rule.

Стаття надійшла до редакції 28.09.2017 р.

Прийнято до друку 24.11.2017 р.

Рецензент – д.п.н., проф. Савченко С. В.

УДК 37.015.31«19/20»:613.42(045)

О. І. Онипченко

**ФОРМУВАННЯ НАУКОВИХ ПІДХОДІВ У ВИРІШЕННІ
ПИТАННЯ СТАТЕВОРОЛЬВОЇ СОЦІАЛІЗАЦІЇ ДІТЕЙ
І ПІДЛІТКІВ (ПОЧАТОК ХХ СТОЛІТТЯ)**

Аналіз будь-якого історико-педагогічного явища може бути здійснений тільки на основі вивчення підходів, що мали місце до вирішення певної проблеми, зокрема й проблеми статевої соціалізації дітей та підлітків через відповідне організоване статево виховання. Протягом сторіч домінуючим в умовах православної Росії був